

UCHWAŁA NR LI/341/2022
RADY MIEJSKIEJ W BIAŁYM BORZE
z dnia 29 grudnia 2022r.

w sprawie zatwierdzenia programu pn. „Planu Odnowy Miejscowości Grabowo na lata 2023 - 2030”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2022 r. poz. 559 t.j. z późn. zm.)

Rada Miejska w Białym Borze uchwala, co następuje:

- § 1. Zatwierdza się do realizacji, uchwalony przez Zebranie Wiejskie, program pn. „Plan Odnowy Miejscowości Grabowo na lata 2023 — 2030”.
- § 2. „Plan Odnowy Miejscowości Grabowo na lata 2023 — 2030” realizowany będzie zgodnie z opisem stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- § 3. Wykonanie powierza się Burmistrzowi Białego Boru.
- § 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADA MIEJSKA
w Białym Borze
woj. Zachodniopomorskie

Przewodniczący Rady
Szydłowski
Włodzisław Szydłowski

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

GRABOWO

NA LATA 2023-2030

GRABOWO 2022

SPIS TREŚCI

I	Wstęp	3
II	Charakterystyka miejscowości	5
	1. Rys historyczny	5
	2. Położenie i powierzchnia	5
	3. Ludność	7
	4. Środowisko naturalne	7
	5. Środowisko kulturowe, zabytki	8
	6. Stan infrastruktury społecznej	8
	7. Gospodarka	9
	8. Infrastruktura techniczna	10
III	Ocena zasobów sołectwa	11
IV	Diagnoza aktualnej sytuacji – jacy jesteśmy	12
V	Analiza SWOT	14
VI	Wizja rozwoju miejscowości	15
VII	Planowane kierunki rozwoju	16
VIII	Harmonogram wdrażania planu	16
IX	Materiały źródłowe	20
X	Opracowanie planu odnowy miejscowości	21

I. Wstęp

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o zewnętrzne środki finansowe.

Celem działania jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

- 1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- 2) kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- 3) budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- 4) zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- 5) odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- 6) kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego, analizę SWOT, czyli mocne i słabe strony miejscowości, planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań.

Plan Odnowy jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do zewnętrznych środków finansowych. Uwarunkowania Planu Odnowy Miejscowości polegają na tym, że ma on zdecentralizowany, lokalny charakter, obejmuje ograniczony teren jednej miejscowości.

Specyfika planu polega również na tym, że jest on ukierunkowany na zagadnienia kulturowe, koncentruje się na prostych, lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy

standardu i jakości życia mieszkańców. Ma on charakter społeczny, dzięki temu może stanowić doskonałe uzupełnienie strategii rozwoju całej gminy, która zazwyczaj koncentruje się na zagadnieniach infrastrukturalnych i gospodarczych.

Celem planu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania i zaplanowanie oraz przeprowadzenie tego w sposób dostępny, oczekiwany i popierany przez lokalną społeczność. Jest to szczególnie ważne w dzisiejszej sytuacji, **gdy** miasta oferują konkurencyjną alternatywę zamieszkania, a rolnictwo traci swą atrakcyjność **jako** źródło utrzymania, co prowadzi m.in. do migracji młodych ludzi, szczególnie tych lepiej wykształconych ze wsi do miasta.

Korzyści wynikające z posiadania Planu Odnowy:

- 1) umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi, jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe;
- 2) zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej;
- 3) dokument umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz **mieszkańców** w planowanie swojej przyszłości;
- 4) tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie **mocnych** i słabych stron miejscowości, a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym **problemom**, które mogą się pojawić w przyszłości.

Podstawą tworzenia Planu Odnowy jest przedstawienie potencjału i zasobu lokalnego oraz zmobilizowanie go i zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt żywiołowego przyrastania inicjatyw i kumulowania **się** ich skutków.

II. Charakterystyka miejscowości

1. Rys historyczny

Wieś i dawne dobra szlacheckie. Pierwotnie Grabowo było własnością książęcą. W 1374 roku mistrz krzyżacki Winch von Kniprode nadał na prawie chełmińskim 60 włók w Grabowie Stefanowi Gotzendorfowi. Po pokoju toruńskim (1466 r.) wieś przeszła pod panowanie polskie, a właściciele przyjęli nazwisko Grabowskich. Grabowscy byli właścicielami majątku w Grabowie do końca XVIII wieku(?). Około połowy XVI wieku do B. Grabowskiego należało 12 łanów ziemi i folwark. Ponadto, wzmiankowani są : M. Roik - z własnością 2 łanów, P. Bieniek - 2 łanów, 7 rodzin o nazwisku Wierzbęta, gospodarzący łącznie na 7 łanach i B. Schulz na 3 łanach. W 1772 roku, po I rozbiorze Polski roku Grabowo, tak jak i większość ziem ob. Gminy Biały Bór, weszło w skład państwa pruskiego. Od 1815 roku (pruska reforma administracyjna) - Grabowo należało administracyjnie do powiatu człuchowskiego rejencji kwidzyńskiej. We wsi istniał kościół podlegający parafii w Koczale (połowa XVI wieku). Patronat nad nim miał każdorazowo sprawował właściciel majątku. Kościół p.w. Św. Andrzeja był wzniesiony z drewna. W 1617 roku arcybiskup gnieźnieński przyłączył kościół w Grabowie do nowoutworzonego dekanatu w Czarnym. W czasie reformacji został przejęty przez luteran. W 1721 roku ówczesny właściciel wsi Andrzej Grabowski, kasztelan chełmiński i sędzia ziemski człuchowski oddał go katolikom. W 1820 roku długo nie remontowany kościół popadł w ruinę. Rozebrano go w 1827 roku. Obecnie nie znane jest miejsce jego lokalizacji. Mimo starań katolickich mieszkańców i ówczesnego właściciela majątku Koniecpolskiego kościoła nie odbudowano, gminę rozwiązano w 1864 roku i przyłączono do parafii w Brzeziu. Pod koniec XIX wieku do majątku w Grabowie należało 6243 morgi, a do wsi 404, mieszkało 283 osoby, w tym 13 katolików i 270 ewangelików. Było 28 domów mieszkalnych, 55 budynków gospodarczych, szkoła. Do Grabowa należał również młyn, usytuowany nad Czernicą. Nowy kościół katolicki wybudowano w 1937 roku.

2. Położenie i powierzchnia.

Grabowo leży na terenie Gminy Biały Bór, w powiecie szczecineckim, województwo zachodniopomorskie. Grabowo, od początku datowania, jest miejscowością typowo rolniczą, położoną we wschodniej części gminy, na granicy województwa pomorskiego, otoczona jest lasami mieszanymi. Powierzchnia sołectwa wynosi 1978,1 ha.

UKŁAD WSI:

Lokacyjny – owalnicowy z trójkątnym nawisem

Przekształcenia/ zmiany - owalnicowy przekształcony w wielodrożnicowy z dwiema drogami tworzącymi obszerne, owalne osie, wiodącymi do zespołu dworskiego usytuowanego na południowy - wschód od wsi: pierwsza - od strony wschodniej i druga od zachodu i południa. Do końca XIX wieku – trudnouchwytnie. W k. XIX w – rozbudowanie w południowo - wschodniej części zespołu dworskiego: zgodnie z mapą z 1 połowy 20- i 30-tych XX wieku - dwór zlokalizowany na pd-zachód od dziedzica gospodarczego, za nim ogród. Działanie gospodarcze - położony na wschód złożony z dużych budynków gospodarczych oraz grup zieleni, oddzielających je od siebie. W latach k.20-tych i pocz. 30 -tych naszego wieku zabudowa częściowa drogi wschodniej wiodącej do dworu oraz wzniesienie kilku osad po stronie południowej dawnego zespołu. Po 1945 roku przekształcenia dokonane przez rozbudowę w czasach PGR -u, (Dwór zniszczony, rozebrany, przebudowana część budynków). Obecnie większość zabudowy działki zburzona, zieleń zaniedbana.

Współczesny - zachowany wielodrożnicowy układ z czytelnym układem lokacyjnym owalnicowym wsi ze zmianami pochodzącymi z XIX wieku i na pocz. XX wieku oraz przekształceniami, szczególnie w obrębie dawnego zespołu dworskiego po 1945 roku. W południowo - zachodniej części wsi wzniesiono wielokondygnacyjny budynek. Lokacja cmentarza komunalnego w północnej części wsi po 1945 roku.

UKŁAD ZAGRÓD:

Tradycyjny - typ B, wywodzący się z tradycji zagród XVIII wiecznych o zagrodzie zlokalizowanej na wąskiej działce siedliskowej z szerokofrontowym domem posadowionym szczytowo przy drodze, ze stodołą i budynkiem inwentarskim ustawionymi w głębi siedliska, pod kątem prostym w stosunku do siebie.

Uzupełniający tradycyjny - typ dużej, pełnej zagrody A i A1, dominująca jednak zagroda w typie D - dwubudynkowa

Współczesny zachowany tradycyjny z uzupełniającym, zabudowa współczesna – jeden blok wielokondygnacyjny

ZABUDOWA:

Mieszkalna - dominuje tradycyjny typ domu mieszkalnego z II pół i k. XIX wieku - ryglowa chałupa szerokofrontowa z odeskowanym szczytem - typ I i przekształcony typ IA, Ponadto, występuje typ VI murowany z p. 20-30-te XX w., typ IV – murowany charakterystyczny dla zabudowy wielorodzinnej

i mieszkalnej folwarcznej, typ V - szerokofrontowy ze ścianką kolankową i typ - III murowany z końca XIX i pocz. XX w.

Gospodarcza - budynki inwentarskie rygl./mur. - z początku XX wieku, murowane z tego samego czasu oraz z lat 20-30 tych naszego wieku; stodoły w przeważającej liczbie - drewniane.

3. Ludność sołectwa Grabowo

STRUKTURA WIEKOWA	ILOŚĆ OSÓB
0-18 lat	69
19-60 lat	167
61 lat i więcej	52
SUMA	288

STRUKTURA PŁCI	ILOŚĆ OSÓB
kobiety	145
mężczyźni	143
SUMA	288

4. Środowisko naturalne

Obszar Gminy Biały Bór jest bardzo atrakcyjny i urozmaicony pod względem krajobrazowym. Różnorodność krajobrazu wynika z ukształtowania terenu i szaty roślinnej. Obszar ten w większości porastają lasy bukowe. Znajdują się tu dwa wodne rezerваты przyrody: Jezioro Iłowatka i Jezioro Głębokie zw. Lobeliowym (występuje lobelia), 13 użytków ekologicznych oraz strefy rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych. Północna i centralna część gminy rozciąga się w trefie wzniesień czołowo-morenowych, najpiękniejszych terenów pod względem krajobrazowym i przyrodniczym, południowa zaś to teren płaski lub lekko falisty pozbawiony dużych, zwartych kompleksów leśnych (głównie lasy sosnowe i mieszane).

5. Środowisko Kulturowe, zabytki

Kościół p.w. Św. Andrzeja - usytuowany w wschodniej części wsi, przy drodze wiodącej ze wsi do dawnego zespołu dworskiego, bezstylowy, wzniesiony w 1937 roku, murowany z cegły, otynkowany. Bezwieżowy, jednonawowy. Kościół wzniesiono jako katolicki i nadano mu wezwanie zgodne z nazwaniem pierwszego kościoła w Grabowie, istniejącego od XVI wieku(?) do 1827 roku - Św. Andrzeja.

Dawna Szkoła - budynek nr 25 wzniesiona w północnej części wsi, obecnie użytkowana jako mieszkalna; w części klub młodzieżowy. Nieznane jest miejsce usytuowania szkoły, wzmiankowanej w XIX wieku.

Na terenie miejscowości znajduje się przestronna sala wiejska, stanowiąca duży potencjał, który poprzez odpowiednią renowację, zagospodarowanie, doposażenie stanowić może niezwykle cenne miejsce do organizacji wydarzeń o charakterze sołeckim, a nawet gminnym.

Na terenie wsi Grabowo znajdują się 3 cmentarze (ewangelicki- niemiecki, katolicki polsko-niemiecki, katolicki polski).

Wieża transformatorowa - murowana ok. 1930.

Zespół budynków dworskich - w większości zniszczony - usytuowany na południe od wsi

Cmentarz ewangelicki - założony na pocz. XIX wieku, na planie prostokąta, wyгородzony niskim murem z naturalnych kamieni i szpalerem świerków. Wewnątrz zachowane nieliczne krzyże metalowe, mogiły i nagrobki z k. XIX i pocz. XX w, kojce; starodrzew - szpaler dębów szypułkowych. Nieczynny od 1945 roku.

6. Stan infrastruktury społecznej

Obecnie we wsi Grabowo funkcjonują dwie świetlice. Jedna w budynku stanowiącym własność gminy i druga w budynku miejscowej Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Świetlica wiejska mieszcząca się w budynku gminnym pełni funkcję centrum kulturalnego dla mieszkańców wsi, wpływa na poszerzanie nabywanych przez społeczność lokalną umiejętności, odbywają się tam sołeckie spotkania oraz większe wydarzenia sołeckie. Parametry pozwalają pomieścić tam liczne grono mieszkańców. Świetlica udostępniona jest dla dzieci i młodzieży. W obrębie świetlicy znajduje się niewielki plac zabaw.

W miejscowości Grabowo prowadzona jest ponadto działalność kulturalna zorganizowana w oparciu o miejscową Radę Sołecką i czynnie działającą Ochotniczą Straż Pożarną.

7. Gospodarka

W ostatnich latach w gospodarstwach rolnych wprowadzono nowe inwestycje rozbudowując budynki dla działalności produkcyjno – rolnej, wyposażając je w nowoczesne urządzenia usprawniające pracę w wyspecjalizowanych gospodarstwach hodowlano - przetwórczych.

Struktura gruntów wraz z klasyfikacją bonitacyjną

WYSZCZEGÓLNIENIE	MIEJSCOWOŚĆ GRABOWO
Powierzchnia miejscowości ogółem, w tym:	1.978,10 ha
Użytki rolne, w tym:	1.110,4 ha
Grunty klasy V	grunty orne - 584,6 ha pastwiska – 28,90 ha łąki – 3,3 ha
Grunty klasy VI	grunty orne – 190,4 ha pastwiska – 4,6 ha
Grunty klasy IVa	grunty orne – 43,5 ha
Grunty klasy IVb	Grunty orne 57,6 ha
Lasy i grunty leśne	733,4 ha
Grunty zadrzewione i zakrzaczone	16,3 ha
Wody	8,5 ha
Grunty zabudowane zurbanizowane	18,1 ha
Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	3,3 ha
Drogi	33,9 ha
Nieużytki	82,9 ha

Na terenie miejscowości funkcjonuje zabudowa jednorodzinna – zagrodowa. W 80% są to budynki przedwojenne. W okresie ostatnich lat prowadzona jest wzmożona rozbudowa i modernizacja budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Działalność produkcyjno – usługowa

Na terenie miejscowości prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji

działalności gospodarczej 6 podmiotów gospodarczych (stan na 2022 r).

8. Infrastruktura techniczna

Transport i komunikacja

Lp.	Numer drogi gminnej	Nazwa ciągu	Długość drogi (w m)
1	Nr 1266Z	droga powiatowa	7.000
2	Nr 149/2 i 275/7	droga gminna	3.500

Główne ciągi i kierunki PKS:

Miastko – Biały Bór .

Główne ciągi i kierunki PKP:

Stacja PKP w odległości 7 km w m. Biały Bor

Relacja PKP – Szczecinek – Słupsk

Zaopatrzenie miejscowości w gaz

Na terenie miejscowości brak sieci gazowej. W gospodarstwach domowych wykorzystywany jest gaz ciekły w butlach, którego dystrybucję prowadzą liczne punkty zlokalizowane na terenie Gminy Biały Bór.

Zaopatrzenie miejscowości w wodę

Zbiorowe zaopatrzenie w wodę zapewnia stacja uzdatniania zlokalizowana w odległej od Grabowa o 3 km miejscowości Brzeźnica stanowiąca własność operatora przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Szczecinku mająca swoje przedstawicielstwo w Białym Borze.

Kanalizacja miejscowości

Na terenie miejscowości brak sieci zbiorowego odbioru ścieków. Występują natomiast przyłącza indywidualne do szamb bezodpływowych. Na terenie miejscowości Grabowo nie występuje oczyszczalnia ścieków.

Gospodarka odpadami

W miejscowości Grabowo brak jest wysypiska odpadów – czasowy punkt składowania odpadów w Grabowie został zlikwidowany w 2000 r. Na terenie miejscowości funkcjonuje system zbiórki

odpadów komunalnych. Każde gospodarstwo wyposażone jest w pojemniki do gromadzenia tych odpadów. Segregacja odpadów odbywa się poprzez rozstawione pojemniki, tzn. plastiki typu PET i szkło.

Odpady komunalne odbierane są przez uprawnioną jednostkę z poza terenu gminy na podstawie indywidualnych umów z podmiotami oraz właścicielami mieszkań i gospodarstwo rolnych.

III. Ocena zasobów sołectwa

RODZAJ ZASOBU	BRAK	JEST O ZNACZENIU MAŁYM	JEST O ZNACZENIU DUŻYM
Środowisko przyrodnicze			
Walory krajobrazowe i przyrodnicze		X	
1. Liczne lasy dookoła wsi			
2. Liczne bagna, torfowiska			
3. Aleja Lipowa			
4. Zrośnięte drzewo Buk			
Walory świata zwierzęcego		X	
1. Rezerwat Orła Bielika, Czarnego Bociana			
2. Liczne zwierzęta tj. żurawie, bociany i zwierzyna leśna			
Gleby		X	
1. Torfowiska na terenie lasów			
Środowisko kulturowe			
Walory architektury wiejskiej i osobliwości kulturowe		X	
1. Sala wiejska			
2. Budynek Szkolny niegdyś Kościół Ewangelicki			
3. Cmentarz Katolicki			
4. Cmentarz Ewangelicki			
Zespoły artystyczne – szkolne	X		
Dziedzictwo religijne i kulturowe			
Miejsca, osoby i przedmioty kultu		X	
1. Tablica Pamiątkowa Biskupa Grabowskiego			
Święta, odpusty, pielgrzymki		X	
1. Odpust Św. Andrzeja			
Tradycyjne obrzędy, gwara, imprezy		X	
Fakty historyczne, legendy specyficzne nazwy		X	
1. Ciekawa historia wsi			
Obiekty i tereny			
Działki pod zabudowę mieszkaniową		X	
Działki pod domy letniskowe		X	
Działki pod zakłady usługowe, przemysł	X		
Gospodarstwo, rolnictwo			
Znane firmy producenckie, zakłady			X
1. Organizacja Hodowców Bydła			
Instytucje			

Instytucja kulturalne	X		
Ludzie, organizacje społeczne			
Stowarzyszenia, instytucje			X
1. Ochotnicza Straż Pożarna			

IV. Diagnoza aktualnej sytuacji – jacy jesteśmy

W poniższej tabeli zgromadzono informacje na temat miejscowości Grabowo. Opisane zostały cechy charakterystyczne wsi, jej funkcje, baza materialna, sposób zorganizowania mieszkańców oraz inne fakty definiujące miejsce Grabowa w systemie osadniczym Gminy Biały Bór.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OPIS
Jakie pełni funkcje?	1. mieszkaniowe; 2. rolnicze; 3. usługowe.
Co ją wyróżnia?	1. słaba komunikacja; 2. duże zainteresowanie pracą w swoich gospodarstwach; 3. posiadanie dużej ilości bydła, własna produkcja masła, sera, produktów mlecznych; 4. duży park maszynowy; 5. na terenie wsi Grabowo znajdują się 3 cmentarze (1 ewangelicki niemiecki, 1 katolicki polsko-niemiecki, 1 katolicki polski); 6. miejscowość położona na granicy województw zachodniopomorskiego i pomorskiego.
Kim są mieszkańcy?	1. mieszkańcy wywodzą się z pokoleń rolniczych; 2. część mieszkańców została wysiedlona w trakcie Akcji Wiśła w 1947; 3. część mieszkańców to osadnicy z całej Polski; 4. mieszkańcy narodowości polskiej i ukraińskiej; 5. mieszkańcy narodowości ukraińskiej kultywują tradycje i obrzędy ukraińskie; 6. dużo rodzin mieszanych – polsko-ukraińskich; 7. dużo starszych osób; 8. duża ilość mieszkańców wyjechała za granicę.
Co daje utrzymanie?	1. indywidualne gospodarstwa rolne, zatrudnienie w gospodarstwach rolnych; 2. gospodarstwa ekologiczne w Grabowie; 3. praca w zakładach poza Grabowem; 4. praca w przedsiębiorstwach leśnych.
Jak zorganizowani są mieszkańcy?	1. posiadamy organizacje zrzeszone:

	○ OSP; ○ Rada sołecka 2. działania wspólne: ○ praca na rzecz sołectwa; ○ przygotowywanie festynów i pikników; ○ organizowanie dożynek; ○ zabawa sylwestrowa.
W jaki sposób rozwiązują problemy?	1. problemy, które występują na terenie wsi Grabowo, mieszkańcy rozwiązują między sobą; 2. czasami korzystają z pomocy: ○ Urzędu Miasta; ○ opieki społecznej.
Jak wygląda nasza wieś?	1. sołectwo Grabowo składa się z wsi Grabowo oraz Jawory, Borzęcina, Ponikwa oddalonych o ok. 2 -3 kilometry; 2. dobra współpraca między mieszkańcami; 3. duże, ekologiczne gospodarstwa rolne ukierunkowane na produkcję mleka i jego przetwórstwo (mleczarnie); 4. wieś jest oświetlona, 5. zły stan dróg, brak chodników, kanalizacji;
Jaki jest stan otoczenia i środowiska?	1. otoczenie wsi Grabowo: ○ lasy; ○ łąki; ○ pola; ○ stawy rybne. 2. czyste środowisko.
Jakie są powiązania komunikacyjne?	1. autobus szkolny: ○ w dni robocze 4 razy dziennie; ○ w wakacje i weekendy brak.
Jak wyglądają mieszkania i gospodarstwa?	1. wygląd mieszkań i gospodarstw rolnych jest zadowalający; przeważają zadbane otoczenia; 2. przeważają domy jednorodzinne, część domów porzucanych po koloniach; 3. dwa bloki (pozostałość po szkołach); 4. na terenie wsi Grabowo leśniczówka.
Co proponujemy dzieciom i młodzieży?	1. rajdy rowerowe do lasów i pobliskich wiosek; 2. świetlica i plac zabaw dla dzieci i młodzieży; 3. organizowanie: ○ Dzień Dziecka; ○ zakończenia wakacji i ferii; ○ festyn dla dzieci i młodzieży na boisku; ○ Mikołajki
Jakie obyczaje i tradycje są przez nas pielęgnowane?	1. Organizowanie imprez: ○ Mikołajki dla dzieci i starszych ○ organizacja świąt kalendarzowych (Dzień Matki, Dzień Kobiet, Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Dziecka);

	○ zabawa dożynkowa (sala wiejska); ○ zabawa sylwestrowa (sala wiejska); ○ Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (sala wiejska); ○ odpust św. Andrzeja (świętowanie na sali wiejskiej – wydarzenie wpisane od kilku lat w życie wioski);
--	--

V. Analiza SWOT

Analiza "SWOT" to bardzo popularne narzędzie analityczne oceniające kolejno: silne strony, słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla planowanego działania. Należy podkreślić, że w aspekcie opracowania Planu Odnowy Miejscowości GRABOWO analiza SWOT jest bardzo ważnym narzędziem planistycznym, dzięki któremu mieszkańcy miasta mogli wskazać główne słabe i mocne strony miejsca, w którym żyją oraz przewidywane szanse i ewentualne bariery rozwojowe na przyszłość. Te wskazania mieszkańców, będące efektem konsultacji społecznych podczas opracowywania Planu, dzięki zastosowaniu schematu logicznego analizy SWOT umożliwiły, w dalszej części przedmiotowego dokumentu, sformułowanie wizji rozwoju Grabowa oraz priorytetów rozwojowych i planowanych działań inwestycyjnych na najbliższe lata.

Zgodnie z najlepszą wiedzą uczestników konsultacji społecznych analizowano silne i słabe strony Grabowa oraz szanse i zagrożenia zewnętrzne.

Przeprowadzona analiza SWOT pozwoliła na:

- a) identyfikację i analizę szans i zagrożeń w otoczeniu miejscowości Grabowo,
- b) identyfikację i analizę mocnych i słabych stron Grabowa, w każdym z obszarów kluczowych oraz z uwzględnieniem perspektywy ponadlokalnej.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
➤ położenie w czystym ekologicznie terenie ➤ czysta okolica z licznymi gniazdami bocianami ➤ historyczna sala wiejska ➤ pomniki przyrody ➤ przetwórstwo mleczne -ekologiczne ➤ bliskość lasów ➤ boisko sportowe ➤ zwarta zabudowa ➤ rozwój gospodarstw z produkcją ekologiczną ➤ dużo młodzieży	➤ zła komunikacja i połączenia drogowe ➤ brak bazy na prowadzenie agroturystyki ➤ brak chodników i infrastruktury technicznej ➤ zły stan techniczny dróg wewnętrznych i placów ➤ położenie na pograniczu województw.

➤ organizacje np. OSP, Rada Sołecka ➤ świadomość dbania o estetykę miejscowości	
SZANSE	ZAGROŻENIA
➤ rozwój kultury poprzez organizację wszelakich wydarzeń ➤ możliwość pozyskania środków z „zewnątrz” ➤ krzewienie sportu ➤ atrakcyjne tereny pod działalność rolniczą i gospodarczą ➤ zagospodarowanie terenów rekreacyjnych ➤ aktywizacja społeczeństwa ➤ promocja walorów krajobrazowych ➤ środki z funduszy UE ➤ rozwój turystyki, zwłaszcza wiejskiej i agroturystyki ➤ położenie w obszarze Euroregionu Pomerania ➤ atrakcyjność terenów i zasobów przyrodniczych do rozwoju turystyki i agroturystyki ➤ wzrost wykształcenia społeczności lokalnej	➤ starzenie się społeczeństwa ➤ grupy przestępcze ➤ brak komunikacji ➤ wzrost bezrobocia ➤ brak zakładów pracy ➤ słabo rozwinięty powszechny handel (brak sklepów poza spożywczymi) ➤ zubożenie społeczeństwa

VI. Wizja rozwoju miejscowości

GRABOWO to sołectwo aktywne z pracownikami i aktywnymi mieszkańcami działającymi na rzecz rozwoju wsi oraz zachowania czystego środowiska.

VII. Planowane kierunki rozwoju

PRIORYTET 1	MODERNIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
CEL	
1	Przebudowa gminnej drogi dojazdowej do Grabowa od drogi krajowej nr 20
2	Przebudowa gminnych dróg dojazdowych do sołectwa oraz wewnętrznych dróg w miejscowości Grabowo
3	Kanalizacja miejscowości

PRIORYTET 2	POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW
CEL	
1	Stworzenie Klubu Seniora w Grabowie
2	Zakup wozu pożarniczego dla OSP Grabowo

PRIORYTET 3	ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI WSI
CEL	
1	Rozbudowa parkingu i dojścia do cmentarza komunalnego

VIII. Harmonogram wdrażania planu

ZADANIE NR 1		
PRIORYTET	1	MODERNIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
CEL	1	Przebudowa gminnej drogi dojazdowej do Grabowa od drogi krajowej nr 20
Tytuł Projektu	BEZPIECZNY DOJAZD DO GRABOWA	
Przedmiot Projektu	Przebudowa gminnej drogi dojazdowej do miejscowości Grabowo.	
Działania	1. Przygotowanie dokumentacji technicznej 2. Konsultacje społeczne 3. Uzyskanie stosownych pozwoleń 4. Przeprowadzenie prac	

Uzasadnienie	1. Poprawa warunków bezpieczeństwa na wsi 2. Zrównoważony rozwój wsi 3. Podniesienie atrakcyjności wsi 4. Wzrost ruchu turystycznego
Koszt	8 000 000 zł
Termin realizacji	2025-2030

ZADANIE NR 2		
PRIORYTET	1	MODERNIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
CEL	2	Przebudowa gminnych dróg dojazdowych do sołectwa oraz wewnętrznych dróg w miejscowości Grabowo
Tytuł Projektu	DROGI PRZYSZŁOŚCI	
Przedmiot Projektu	Stworzenie chodników i dróg dojazdowych do sołectwa oraz wewnętrznych w miejscowości Grabowo	
Działania	1. Przygotowanie dokumentacji technicznej 2. Konsultacje społeczne 3. Uzyskanie stosownych pozwoleń 4. Przeprowadzenie prac	
Uzasadnienie	1. Poprawa warunków bezpieczeństwa na wsi 2. Zrównoważony rozwój wsi 3. Podniesienie atrakcyjności wsi 4. Wzrost ruchu turystycznego	
Koszt	5 500 000 zł	
Termin realizacji	2024-2030	

ZADANIE NR 3		
PRIORYTET	1	MODERNIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
CEL	3	Kanalizacja miejscowości
Tytuł Projektu	CZYSTOŚĆ MIEJSCOWOŚCI	
Przedmiot Projektu	Budowa kanalizacji na terenie wsi.	
Działania	1. Opracowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie stosownych pozwoleń 2. Przeprowadzenie procesu kanalizacji wsi.	
Uzasadnienie	1. Zrównoważony rozwój wsi. 2. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom środowiska naturalnego poprzez likwidację nieszczelnych zbiorników bezodpływowych 3. Poprawa warunków życia mieszkańców wsi.	
Koszt	2 000 000 zł	
Termin realizacji	2024-2030	

ZADANIE NR 4		
PRIORYTET	2	POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW
CEL	1	Utworzenie Klubu Seniora w Grabowie
Tytuł Projektu	ATRAKCYJNA ŚWIETLICA	
Przedmiot Projektu	Utworzenie i wyposażenie Klubu Seniora w Grabowie w celu aktywizacji społecznej starszych mieszkańców wsi.	

10. Strona internetowa www.bialybor.com.pl

11. Informacje zebrane bezpośrednio od mieszkańców Grabowa

X. Opracowanie Planu Odnowy Miejscowości

Do stworzenia Planu Odnowy Miejscowości przyczynili się swoją pracą, zaangażowaniem oraz aktywnością podczas spotkań warsztatowych Sołtys i Rada Sołecka, mieszkańcy Grabowa oraz Burmistrz Białego Boru i pracownicy Urzędu Miejskiego w Białym Borze.

Przewodniczący Rady
Szydywar
Włodzimierz Szydywar